

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****EZGİ ÖZEN BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2015/12753
Karar Tarihi : 8/5/2019

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Burhan ÜSTÜN
Hicabi DURSUN
Kadir ÖZKAYA
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Raportör : Hüseyin KAYA
Başvurucu : Ezgi ÖZEN
Vekilleri : Av. İpek KADİRHAN PEKER
Av. Gülizar TUNCER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; üniversitelerin sorunları ile ilgili olarak düzenlenen bir protesto yürüyüşüne kolluk kuvvetinin orantısız güç kullanarak müdahale etmesi nedeniyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının, bu müdahale sırasında fiziki şiddete maruz kalınması ve olay hakkında yürütülen ceza soruşturmasının etkili olmaması nedenleriyle de kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/7/2015 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

A. Olayın Arka Planı

8. 4/12/2010 tarihinde Başbakan ve üniversite rektörleri, Başbakanlık Dolmabahçe Çalışma Ofisi'nde Yüksek Öğretim Kurumunun (YÖK) sorunlarını görüşmek üzere bir toplantı yapmışlardır.

9. Başvurucu 10/11/1991 doğumludur ve olay tarihinde İstanbul'da ikamet ettiğini, Açık Lisede öğrenim gördüğünü, üniversiteye giriş sınavına hazırlandığını belirtmiştir. Başvurucu ayrıca Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) bünyesinde faaliyet yürüten Gençlik Sendikası (Genç-Sen) üyesi olduğunu da iddia etmiştir.

10. Başvurucu, üyesi olduğunu belirttiği sendikanın çağrısı üzerine 4/12/2010 tarihinde İstanbul'un Kabataş tramvay durağına gittiğini, burada yaklaşık 200 kişilik bir gösterici grubunun bulunduğunu ifade etmiştir. Başvurucu; amaçlarının Dolmabahçe'de bulunan Başbakanlık Çalışma Ofisi'ne yürüyerek, üniversitelerin sorunlarına ilişkin olarak hazırladıkları dosyayı Başbakan ve üniversite rektörleri arasında gerçekleştirilecek olan toplantıda iki temsilci vasıtası ile ilgililere sunmak olduğunu belirtmiştir.

11. Başvurucunun içinde bulunduğu grubun Dolmabahçe istikametine doğru yürüyüşe geçmesi üzerine etrafta güvenlik önlemi alan kolluk kuvveti ile göstericiler arasında birtakım olaylar yaşanmıştır.

B. Ceza Soruşturması Süreci

1. Suç Duyurusu

12. Başvurucu 7/12/2010 tarihinde vekilleri aracılığıyla Beyoğlu Cumhuriyet Başsavcılığına (Cumhuriyet Başsavcılığı) şikâyet dilekçesi vererek ilgililer hakkında suç duyurusunda bulunmuştur. Bu dilekçe ile başvuru; üyesi olduğu sendikanın çağrısı üzerine 4/12/2010 tarihinde Kabataş İskelesi'nde düzenlenen bir toplantıya barışçıl amaçlarla katıldığını ve buradan Dolmabahçe istikametine doğru yürüyüşe geçtiklerini, yürüyüşün kolluk görevlileri tarafından orantısız güç kullanılarak dağıtıldığını iddia etmiştir. Başvurucu; kolluk tarafından sıkılan biber gazından etkilenerek kaçtığı sırada bir polis memuru tarafından yakalandığını, hamile olduğunu söylemesine rağmen copla darbedildiğini, daha sonra birkaç polis memurunun daha gelerek kendisini tekmelediğini ileri sürmüştür. Başvurucu; baygınlık geçirdiğini ve arkadaşlarının yardım ederek bir ticari taksiyle kendisini Taksim Eğitim Araştırma Hastanesine (Hastane) götürdüklerini, burada toplantıda gözaltına alınan bazı öğrencilerin adli raporları için olay yerinde bulunan polislerce Hastane Acil Servisine girmesinin bir müddet engellendiğini de iddia etmiştir. Yaşamış olduğu bu olaylar sonucunda gebeliğinin erken sonlandığını iddia eden başvuru, olayın sorumluları olarak gösterdiği kolluk görevlilerinden şikâyetçi olmuştur. Ayrıca olayın hassasiyeti nedeniyle kimlik bilgileri, fotoğraf ve görüntülerinin medyada yayımlanmaması için yayın yasağı konulmasını, yaralanmalarının tespiti için hakkında adli rapor tanzim edilmesini ve olay anına ilişkin kamera görüntülerinin temin edilmesini Cumhuriyet Başsavcılığından talep etmiştir.

2. Soruşturma Kapsamında Yapılan İşlemler

13. Suç duyurusunda bulunulması üzerine Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 7/12/2010 tarihinde derhâl adli soruşturma başlatılmış ve bu kapsamda aynı gün Hastaneye müzekkere yazılarak başvurunun tedavi kayıtları istenmiştir. Yine aynı tarihte Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından talep edilen yayın yasağı kararı Beyoğlu 2. Sulh Ceza Mahkemesi tarafından aynı gün verilmiş ve kararın gereği için Cumhuriyet Başsavcılığı 7/12/2010 tarihinde kolluğa müzekkere yazmıştır. Cumhuriyet Başsavcılığı 9/12/2010 tarihinde Hastaneye tekrar müzekkere yazarak 4/12/2010 tarihli Acil Servis giriş kapısı kamera kayıtları ile başvurucuya ait tüm radyoloji film, grafi ve raporlarını istemiştir. Cumhuriyet Başsavcılığı 10/12/2010 tarihinde Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğüne, İstanbul İl Emniyet Müdürlüğüne ve Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğüne müzekkere yazarak olay tarihinde toplantıya müdahale eden ve Hastanede görev alan tüm resmî ya da sivil polis amir ve memurlarının görev listeleri ile teşhise elverişli fotoğraflarını istemiştir. Cumhuriyet Başsavcılığı 10/12/2010 tarihinde Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna (RTÜK) müzekkere yazarak toplantıya yapılan kolluk müdahalesine ilişkin olarak ulusal kanallarda yayımlanan ana haber bültenlerindeki görüntü kayıtlarını talep etmiştir. Cumhuriyet Başsavcılığı 13/12/2010 tarihinde İl Emniyet Müdürlüğüne yazdığı müzekkere ile olay anına ilişkin Mobil Elektronik Sistem Entegrasyonu (MOBESE) kamera kayıtlarının teminini istemiştir.

14. Cumhuriyet Başsavcılığınca 8/12/2010 tarihinde başvurunun müşteki sıfatıyla ifadesine başvurulmuştur. Başvurucu ifadesinde; olay tarihinde üzerlerinde herhangi bir suç unsuru olmaksızın ellerinde sadece mensubu oldukları sendikanın flamaları ile yaklaşık 200 kişilik bir grup hâlinde yürüdükleri esnada sivil polislerin kendilerini durdurmaya çalıştığını ancak kendilerinin durmayarak devam ettiklerini, bunun üzerine Çevik Kuvvet polisleriyle yaptıkları konuşmada kendilerine yürüyüşten vazgeçip dağılmalarını söylediklerini, akabinde uzlaşmanın sağlanamadığını belirtmiştir. Başvurucu; etraflarını saran teçhizatlı Çevik Kuvvet polislerince grubun itelendiğini, bir polis memurunun elindeki flamayı almaya çalıştığını, ardından uyarı yapılmaksızın üzerilerine biber gazı sıkıldığını ifadesinde dile getirmiştir. Başvurucu; sıkılan gazın etkisiyle grubun dağılmaya başladığını, polislerin ise kaçanları kovalayarak yakaladıklarını ve darbetmeye başladıklarını, bir polis memurunun da kendisini yakaladığını, hamile olduğunu söylemesine rağmen aldırmayarak kendisine vurduğunu, kendisine neyle vurduğunu bilmediğini, tekrar kaçarken sırtına tekme atılması üzerine yere düştüğünü ve o anda çok sancı hissettiğini, arkadaşlarının kendisini yerden kaldırdığını iddia etmiştir. Başvurucu kendisini yaraladığını iddia ettiği polis memurunun yüzünde kask olduğunu, bu nedenle bu kişiyi teşhis edemeyeceğini belirtmiştir. Daha sonra yine yüzüne biber gazı sıkıldığı için etrafı göremediğini, bebeğine zarar gelmiş olabileceğini düşünerek polislerden uzaklaştığını ve çevrede bulunan birkaç öğrencinin yardım ederek kendisini ticari taksiyle Hastaneye götürdüğünü ifade etmiştir. Hastanenin Acil Servis girişinde polislerin olduğunu gördüğünü ve kendisini de gözaltına alabileceklerini düşündüğünü belirten başvuru, kanaması olması nedeniyle arkadaşlarının getirdiği sedyyle Hastaneye taşındığını, sedyeyi polislerden birinin de taşımaya yardım ettiğini çünkü kendisini gözaltına almak istediklerini iddia etmiştir. Muayene eden doktorların kanamasının darba bağlı olduğunu söylediğini iddia eden başvuru; kendisini darbeden, biber gazına maruz bırakan ve bebeğinin düşmesine neden olan tüm kolluk amir ve memurlarından şikâyetçi olduğunu belirtmiştir.

15. İfade zaptında başvurunun vekilleri ise başvurunun İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Hastanesi (Üniversite Hastanesi) Psikososyal Travma Ünitesine sevk edilerek burada muayene edilmesi ve bu yöndeki bulguların da tespit edilmesini istemiş, olay

nedeniyle başvuruçunun toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir. Başvuruçucu vekilleri ayrıca başvuruçunun Hastane önünde kanamalı şekilde polis tarafından bekletildiğinden de yakınmışlardır.

16. Cumhuriyet Başsavcılığınca başvuruçunun şikâyetçi olduğunu bildirdiği il ve ilçe emniyet müdürleri hakkında soruşturma usullerinin farklı olması nedeniyle 9/12/2010 tarihinde soruşturma dosyasında tefrik kararı verilmiştir.

17. Temin edilen Hastane Acil Servisi giriş kapısı kamera kayıtları ve ulusal kanal ana haber bültenlerine ait kayıtlar, üzerinde inceleme yapılması maksadıyla Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından bilirkişiye tevdi edilmiş ve buna dair düzenlenen raporlar dosya arasına alınmıştır. Söz konusu raporların UYAP ortamına aktarılması için Anayasa Mahkemesince 28/11/2018 tarihinde Cumhuriyet Başsavcılığına müzekkere yazılmış, 18/12/2018 tarihli yazıyla, istenen belgelerin UYAP ortamına aktarıldığı yönünde cevap verilmiştir. Hastane Acil Servis girişi önüne ilişkin düzenlenen bilirkişi raporunda 4/12/2010 günü saat 14.04'te bir ticari taksinin Hastane Acil Servisi önünde bulunan polis aracının sedyeye durduğu, 14.05'te iki kişinin ticari taksiye sedye götürdüğü, taksideki bir kişinin sedyeye alınarak Hastaneye taşındığı tespitlerine yer verilmiştir. Haber bültenlerine ilişkin görüntü kayıtlarının incelenmesi sonucu düzenlenen bilirkişi raporuna dosya kapsamından ulaşılamamıştır. MOBESE kayıtlarından kısmen temin edilerek soruşturma dosyasına sunulduğu anlaşılan kayıtlarla ilgili olarak düzenlenen bilirkişi raporuna da aynı şekilde dosya kapsamından erişilmesi mümkün olmamıştır.

3. Sağlık Raporları

18. Olaydan sonra Hastane tarafından 4/12/2010 günü saat 14.14'te başvuruçucu hakkında düzenlenen ilk adli raporda belirtilen hususlar şöyledir:

"Gebelik ve darp ifadesi olan ve karın ağrısı ifadesi olan şahsın yapılan muayenesinde darp ve cebir izine rastlanmadı. Yapılan jinekolojik muayenesinde vulva [kadın dış üreme organı] doğal, vajende kahverengi koagulum [pıhtı] mevcut. Yapılan TV-USG'de GS [gebelik kesesi] düzenli, 5w5d [5 hafta 5 gün] ile uyumlu. FKA [embriyonun kalp atışı] net izlenmedi. Retrokoryonik [arka embriyo zarı] hemotom [kanama] alanı izlenmedi. Hastaya 1000cc izotonik order [serum] verildi. 4 saat sonra USG yapmak üzere acil müşahedeye alındı.

19:00 Hastanın yapılan muayenesinde lekelenme tarzı vajinal hemoraji (kanama) mevcut. TV-USG'de 6w1d ile uyumlu CRL, FKA(-) negatif olarak tespit edildi. Missed abortus [embriyonun canlılığını kaybetmesi] tanısıyla yazı önerildi. Durumu bildirir geçici hekim raporudur. Asli rapor adli tabiblikçe verilecektir."

19. Başvuruçucu 24/12/2010 tarihinde Cumhuriyet Başsavcılığına verdiği dilekçe ekinde, hakkında İnsan Hakları Vakfı İstanbul Temsilciliği (Vakıf) tarafından düzenlenen, 23/12/2010 tarihli ve iki doktor imzalı sağlık raporu ibraz etmiştir. Cumhuriyet Başsavcılığı aynı tarihte başvuruçunun sunduğu söz konusu Vakıf raporunu dosya arasına almıştır. Raporun sonuç kısımları şöyledir:

"1. Erken gebelik kaybının travmayı takiben geliştiği ve anlattığı travma öyküsü ile uyumlu bulunduğu,

2. *Ruhsal durumunda ilişkin muayenede aktarılan ve psikiyatri konsültasyonunda [hastalık tanısı] tespit edilen Majör Depresyon ve Akut Stres Bozukluğunun yaşadığı travmatik olay sonrası geliştiği ve iddia edilen olay ile uyumlu bulunduğu,*

3. *Saptanan tüm bulgular birlikte değerlendirildiğinde fiziksel ve ruhsal muayene bulgularının kişinin anlattığı travma öyküsüyle uyumlu bulunduğu,*

4. *Gebeliğin erken kaybına neden olan travmanın kişinin yaşamını tehlikeye soktuğu,*

5. *Basit tıbbi bir müdahale ile giderilemeyecek nitelikte olduğu,*

6. *Majör depresyon ve Akut Stres Bozukluğunun kişinin sağlığını ve algılama yeteneğini bozduğu, bunların kalıcı hastalık yönünden uzun süreli izlem sonrası yeniden değerlendirilmesinin uygun olacağı kanaatini bildirir değerlendirme raporudur."*

20. Başvurucu ayrıca anılan dilekçede fiziki ve ruhsal muayenesi için Üniversite Hastanesi Adli Tıp Ana Bilim Dalına sevkini sağlanmasını ve buradan da sağlık raporu alınmasını talep etmiştir. Cumhuriyet Başsavcılığı bu talebin İstanbul Adli Tıp Kurulunun (ATK) düzenleyeceği rapor sonrasında değerlendirilmesine ilişkin karar vermiştir. 17/1/2011 tarihinde başvurucu, Üniversite Hastanesi Adli Tıp Ana Bilim Dalına müracaat ederek polis tarafından uygulanan şiddet sonucu çocuk düşürdüğünü belirterek muayene talep etmiştir. Başvurucunun talebi üzerine Üniversite Hastanesince 23/5/2012 tarihinde düzenlenen sağlık raporu 5/6/2012 tarihinde başvurucu tarafından soruşturma dosyasına sunulmuştur. Söz konusu raporun sonuç kısımları şöyledir:

"1. 17/01/2011 tarihinde yapılan genel beden muayenesinde; vücudunda değişik zamanlarda farklı nedenlerle meydana geldiğini belirttiği travmatik değişimler dışında olay tarihi ile ilişkilendirilebilecek cilt bulgusu saptanmadığı ancak olay tarihinden sonra geçen süre dikkate alındığında fiziksel travma bulguları iz bırakmadan iyileşmiş olabileceği gibi her hangi bir iz de meydana gelmeyebileceği, her hangi bir cilt bulgusu saptanmamasının fiziksel travma olmadığı şeklinde değerlendirilemeyeceği gibi 26.01.2011 tarihli üç fazlı kemik sintigrafisi [kemikğin kan akımı ve metabolizması gibi önemli fizyolojik bilgilere ulaşma olanağı sağlayan bir görüntüleme yöntemi] incelenmesinde; baş bölgesinde sol orbita medialinde [sol göz çukuru içyarı] ve sağ dizde patella [diz kapağı] seviyesinde saptanan fokal osteoblastik [genç kemik hücresi] aktivite artışı ve sağ böbrekte hafif staz [Birikme, bir engel yüzünden kanın damarlarda dolaşmasının güçleşmesi] bulguları birlikte değerlendirildiğinde; mevcut bulguların **maruz kaldığını iddia ettiği fiziksel saldırı öyküsü ile uyumlu bulunduğu,**

2. Olay sırasında gebe olan ve sonrasında aktif kanaması başlayan Ezgi ÖZEN'in [Başvurucu] kanamasının travmayı takiben ortaya çıkmış olması, seri β -HCG [gebeliği gösteren hormon] değerlerinin ilk incelemede gebeliği ile uyumlu düzeylerde iken yine travmayı takiben belirgin olarak düşmesi göz önüne alındığında **gebeliğin erken kaybı ile sonuçlanan bu durumun travmayı takiben geliştiği ve anlattığı travma öyküsü ile yüksek düzeyde uyumlu bulunduğu,**

3. **Klinik Psikolog Doç. Dr. U.S. tarafından yapılan psikolojik değerlendirmede;** kişide yaşadığını belirttiği fiziksel saldırı olayına bağlı çaresizlik, dehşet, yüksek düzeyde olayla aşırı meşguliyet, olayı hatırlatıcılarından kaçınma, aşırı uyarılabilirlik gibi belirtilerin ortaya çıktığının ve bu bulguların **Travma Sonrası Stres Bozukluğu** ve buna eşlik eden depresif duygu durumu klinik tanılarına uyduğunun, kişinin verdiği bilgilerin birbiri ile tutarlı olduğu ve güvenilebileceği, psikiyatrik izleme ve tedavisinin yapılmasının gerekli

olduğunun bildirildiği, İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı'nın 14/03/2011 tarih ve 2011/715 sayılı Prof. Dr. Ş.Y. imzalı konsültasyon raporunda; ayrıntılı ruhsal durum muayenesi ve psikolojik testlerle yapılan değerlendirmelerinde kişinin yaşadığını belirttiği olayların ardından ortaya çıktığı anlaşılan belirtilerin Ruhsal Bozukluklar Tanısal ve Sayısal El Kitabındaki (DSM-IV) sınıflandırmaya göre "Travma Sonrası Stres Bozukluğu ve Majör Defresif Epizot" klinik tanılarına uyduğu, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Psikiyatri Ana Bilim Dalı'nın 11.04.2011 yatış- 27.04.2011 çıkış tarihli, 26065099568 protokol numaralı, Prof. Dr. A.Ü. ve Dr. N.C. imzalı epikriz raporunda, hastanın Travma Sonrası Stres Bozukluğu, Psikotik Majör Depresyon tanıları ile servise yatışının ve psikiyatrik değerlendirmesinin yapıldığının ve ilaç tedavisinin düzenlendiğinin belirtildiği, İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı'nın 12.05.2011 yatış- 18.05.2011 çıkış tarihli, 26065099568 protokol numaralı, Prof. Dr. V.Ş. ve Dr. A.Ç. imzalı epikriz raporunda; hastanın ilaçla intihar girişimi üzerine Travma Sonrası Stres Bozukluğu+Dissosiyatif Bozukluk tanıları ile yatırıldığının ve ilaç tedavisi düzenlendiğinin bildirildiği dikkate alındığında maruz kaldığını belirttiği travma ile intihar girişiminin de eşlik ettiği ruhsal travma bulgularının da uyumlu olduğu

4. Sintigrafi bulguları, erken gebelik kaybının oluşum süreci ve intihar girişimi ile birlikte seyreden ruhsal travma bulguları, Travma Sonrası Stres Bozukluğu ve Dissosiyatif Bozukluk tanılarının tamamının öyküsünde aktardığı travmalar ile yüksek düzeyde uyum gösterdiği, maruz kaldığı travma ile uyumlu **fiziksel ve ruhsal travma bulgularının birlikte;**

a. Yaşamsal tehlikeye neden **OLDUĞU**,

b. Sağlığının ve algılama yeteneğinin basit tıbbi müdahale ile **GİDERİLEMEYECEK** düzeyde bozulmasına neden **OLDUĞU**,

c. **Maruz kaldığı travmanın erken gebelik kaybına, "çocuğun düşmesine" yol açtığı,**

5. Psikiyatrik takip ve tedavisinin sürdüğü ve gerekli **OLDUĞU** kanaatimizi bildirir rapordur."

21. Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Hastaneden temin edilen tedavi kayıtları 16/12/2010 tarihinde ATK 6. Adli Tıp İhtisas Kuruluna (Kurul) gönderilerek başvurucağın bebeğinin düşmesinin sebebi hakkında rapor tanzim edilmesi talep edilmiş ve bu talep 15/2/2011 tarihli müzekkere ile tekit edilmiştir. 27/4/2011 tarihinde ATK Kurulu tarafından Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilen cevap yazısında başvurucağın olay tarihinden önce gebeliğinin sağlıklı gidip gitmediğine ilişkin olarak varsa tıbbi belgelerin, düşük materyalinin patolojik tetkikine ait raporun, psikososyal muayeneye ilişkin tedavi kayıtlarının ve olay anına ilişkin kamera görüntülerinin gönderilmesi talep edilmiştir. Cumhuriyet Başsavcılığına başvurucağın istenerek temin edilen Özel R. Tıp Merkezinin 17/11/2010 tarihli, Dr. E.E. imzalı laboratuvar raporu (*Beta-HCG pozitif 6952 olduğunu belirten*) ile istenen diğer belgeler ve dosya aslı ATK Kuruluna 2/3/2012 tarihinde gönderilmiştir. ATK Kurulu tarafından 25/7/2012 tarihinde düzenlenen rapor Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir. Raporun sonuç kısmı şöyledir:

"Yukarıdaki tıbbi belgeler ve dava dosyasının tetkikinde elde edilen ve adli psikiyatriyi ilgilendiren hususların değerlendirilmesinde; 04/12/2010 tarihinde İstanbul Beyoğlu Kabataş İskelesi civarında Dolmabahçe Sarayı'na doğru burada yapılacak olan bir toplantıya katılmak amacıyla yürüyüşe geçen bir grup öğrencinin izinsiz yürüyüş yaptığı gerekçesi ile görevli polis memurlarının kendilerine engellemeye çalıştığı sırada grup

içerisinde bulunan dosyanın müstekisi Ezgi Özen'in [Başvurucu] de yürüyüşe devam etmek istemesi üzerine grubun üzerine çıkan arbeye sonucunda biber gazı sıkıldığı, bu sırada müstekinin de kendi beyanına göre polis memurlarının kendisine yönelik olarak fiili eylemde bulunduklarını ve sırtına tekme atmaları neticesinde yere düştüğünü ve kendisine yine vücudunun farklı yerlerine ve karın bölgesine de vurduklarını bir süre sonra kendisinin kurtularak uzaklaştığını ve akabinde hamile olması nedeni ile kanamasının başladığını, arkadaşlarının Taksim İlk Yardım Hastanesi'ne götürdüklerini, orada ilk başta bebeğinin yaşadığını kendisine söylediklerini, 4-5 saat kontrol altında tutulduğunu, ancak ilerleyen süreç içerisinde bebeğinin kalbinin durduğunu söyleyerek küretaj yaptıklarını belirterek çocuğunun düşmesine neden olan görevlilerden şikayetçi olduğu anlaşılmış, dosya içerisinde mevcut olayın akabinde Taksim Eğitim ve Araştırma Hastanesi Baştabipliği'nin 21295 protokol nolu raporunda müstekinin vücudunda herhangi bir darp ve cebir izine rastlanmadığı belirtilmiş, yine Taksim Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin raporlarında müstekinin 4-5 gündür az az vajinal kanamasının mevcut olduğu belirtilmiş ve ayrıca hastaneye geldiği aşamada müstekinin de beyanlarından anlaşılabileceği gibi kalp atışlarının izlendiği, daha sonraki aşamada kalp atışlarının durması nedeni ile müstekinin de imzası alınarak küretaj yapılarak hamileliğin sonlandırıldığı anlaşılmış, Taksim Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nden tüm hastane evrakları temin edilerek tüm dosya örneği onaylı olarak gönderilmiş olup tüm belge ve bilgiler incelenerek ve müstekinin vücudunda herhangi bir darp ve cebir izi de olmadığına dair rapor da dikkate alınarak müstekiye yönelik küretaj yapılarak hamileliğin sonlandırılması ile kendisine yönelik var olduğunu iddia ettiği darp eylemi arasında illiyet bağının olup olmadığı, yani küretaj yapılmasının darp ve cebir eyleminin sonucu meydana gelip gelmediği, yada küretaj yapılmasının zaten var olan başka bir rahatsızlık yada durumun neden olup olmadığı sorulan H. ve G. kızı, 10.11.1991 doğumlu Ezgi Özen'e ait adli dosyanın tetkikinde;

1-Mevcut fotoğraf ve belgelerin (CD vb.) incelenmesinde Ezgi Özen'e ait görüntü ayırımı yapılamadığı,

2-Taksim Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde olay günlü 04.12.2010 tarihili raporunda darp izine rastlanmadığının kayıtlı olduğu,

3-Taksim Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin 04.12.2010 tarihinde giriş yaptığı saat olan 14:14'de yapılan muayenesinde, USG incelemesinde kalp atımı net olmayan bir gebeliğin olduğu belirlenmiş olup, 4 saat sonra saat 19:00'da yapılan muayenesinde missed abortus tespit edildiği, kişinin öyküsünde dört-beş gündür devam eden vajinal kanaması olduğunu, olaydan sonra kanamasının arttığını belirttiğinin kayıtlı olduğu, ayrıca olay tarihinden önce gebeliğinin sağlıklı olduğuna dair herhangi bir tıbbi belgenin bulunmadığı,

4-Missed Abortus (ölü gebelik) tanısı konulan hastaya tıbbi olarak yapılması gereken küretaj işlemi uygulanıp sonrasında yapılan patolojik incelemede 'nekrotik [doku ölümü ile ilgili] iltihaplı' yapılar saptandığı bildirildiğine göre, mevcut bulgularla gebeliğin kendinden kaynaklanan bir nedene bağlı olarak bozulmuş olduğu ve B-HCG değerlerindeki düşüşün bunun sonucu olduğu, dolayısıyla; olay öncesi gebeliğin sağlıklı olduğuna dair herhangi bir tıbbi belgenin olmadığı ve başvuru sonrası yapılan iki muayenede bozulmuş ve ölü gebeliğin tespit edilmiş olması ve patolojik incelemede nekrotik materyalin görülmüş olması hususları birlikte değerlendirildiğinde; iddia edilen travma ile söz konusu düşük arasında illiyet bağı kurulmasının tıbben mümkün görülmediği oy birliği ile mütalaa olunur."

22. Üniversite Hastanesi ve ATK Kurulu raporlarının sonuç bölümleri arasında çelişki oluşturacak şekilde farklı sonuçlara varılmış olması nedeniyle Cumhuriyet Başsavcılığınca 26/9/2012 tarihinde ATK Genel Kuruluna bir müzekkere yazılarak

gönderilen tıbbi belge ve raporların tekrar değerlendirilerek iki rapor arasındaki çelişkinin giderilmesi talep edilmiş; 5/3/2013, 18/6/2013 ve 20/9/2013 tarihlerinde ise istenen raporun akıbeti sorulmuştur. 27/2/2014 tarihinde Cumhuriyet Başsavcılığınca tekrar ATK Genel Kuruluna tekit müzekkeresi yazılarak raporun en kısa süre içinde gönderilmesi istenmiştir. ATK Genel Kurulunca 20/3/2014 tarihinde istem doğrultusunda tekrar bir rapor tanzim edilerek Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir. Raporda; Hastane geçici adli raporu ile küretaj materyali patoloji raporuna ve diğer tedavi kayıtlarına, Vakıf raporundaki tespitlere, Üniversite Hastanesince düzenlenen rapordaki tespitlere ve ATK Kurul raporundaki inceleme ve varılan sonuçlara ayrıntılı olarak yer verildiği görülmektedir. Raporun (12) numaralı bölümünde ise "*Dava dosyasında belirtilen olayın nevi ve oluş şekli, sanık, mağdur/mağdure ve tanık ifadeleri, gibi adli tıbbi ilgilendiren hususlar değerlendirilmiştir.*" şeklinde yapılan bir değerlendirmeden sonra rapor sonucu şu şekilde belirtilmiştir:

"İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesinin 23/05/2012 tarihli raporu ile yine 25/07/2012 tarih ve 2012/2997 karar nolu Adli Tıp Kurumu Başkanlığı 6.Adli Tıp İhtisas Kurulu'nun raporlarının birbiri ile uyumlu olmadıkları, tamamen farklı olduğu anlaşılmış olmakla; Müştekinin vücudunda her hangi bir darp ve cebir izinin mevcut olup olmadığı, Müştekiye yönelik küretaj yapılarak hamileliğin sonlandırılması ile kendisine yönelik var olduğunu iddia ettiği darp eylemi arasında illiyet bağının olup olmadığı, Küretaj işleminin var olma başka bir rahatsızlık ya da bulgudan dolayı meydana gelip gelmediği, bahse konu ölü gebelik sonlandırmasının travmaya bağlı olarak meydana gelmiş ise müştekinin yaşamsal tehlike geçirip geçirmediği, basit tıbbi müdahale ile iyileşecek şekilde yaralanıp yaralanmadığı hususlarında Genel Kurul'ca rapor düzenlenmesi istenen H. ve G. kızı, 10/11/1991 doğumlu Ezgi Özen hakkında 20.03.2014 tarihinde Genel Kurul'da yapılan görüşme ve dava dosyasının tetkiki sonrasında;

1-Mevcut fotoğraf ve belgelerin (CD vb.) incelenmesinde Ezgi Özen'e ait görüntü ayrımı yapılamamıştır,

2-Taksim Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde olay günlü 04.12.2010 tarihili raporunda darp izine rastlanmadığının kayıtlı olduğu,

3-Taksim Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin 04.12.2010 tarihinde giriş yaptığı saat olan 14:14'de yapılan muayenesinde, USG incelemesinde kalp atımı net olmayan bir gebeliğin olduğu belirlenmiş olup, 4 saat sonra saat 19:00'da yapılan muayenesinde missed abortus tespit edildiği, kişinin öyküsünde dört-beş gündür devam eden vajinal kanaması olduğunu, olaydan sonra kanamasının arttığını belirttiğinin kayıtlı olduğu, ayrıca olay tarihinden önce gebeliğinin sağlıklı olduğuna dair herhangi bir tıbbi belgenin bulunmadığı,

4-Missed Abortus (ölü gebelik) tanısı konulan hastaya tıbbi olarak yapılması gereken küretaj işlemi uygulanıp sonrasında yapılan patolojik incelemede 'nekrotik iltihaplı' yapılar saptandığı bildirildiğine göre, mevcut bulgularla gebeliğin kendinden kaynaklanan bir nedene bağlı olarak bozulmuş olduğu ve B-HCG değerlerindeki düşüşün bunun sonucu olduğu, dolayısıyla; olay öncesi gebeliğin sağlıklı olduğuna dair herhangi bir tıbbi belgenin olmadığı ve başvuru sonrası yapılan iki muayenede bozulmuş ve ölü gebeliğin tespit edilmiş olması ve patolojik incelemede nekrotik materyalin görülmüş olması hususları birlikte değerlendirildiğinde; iddia edilen travma ile söz konusu düşük arasında illiyet bağı kurulmasının tıbben mümkün görülmediği oy birliği ile mütalaa olunur."

4. Yargısal Kararlar

23. Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma sonucunda 18/6/2014 tarihinde kovuşturmasızlık kararı verilmiştir. Kararın ilgili kısımları şöyledir:

"Müşteki vekillerinin ve müştekinin C.Başsavcılığımıza verdikleri şikayet dilekçesi ve ifadesinde (özetle); mağdur Ezgi ÖZEN'in 04.12.2010 tarihinde YÖK'ün yeniden yapılmasına ilişkin toplantılı protesto etmek amacıyla Kabataş Tramvay durağında toplanan ve Dolmabahçe Meydanında toplanan grup içerisinde iken İstanbul Emniyet Müdürlüğü görevlilerinin biber gazı,cop ve tekmelerle gruba müdahale ettiğini,grup içerisinde yer alan müşteki Ezgi ÖZEN'in hamile olduğunu söylemesine rağmen karnına,sırt ve bölgelerine vurulduğunu,hastaneye kaldırılan müştekinin aldığı bu darbeler sonucunda 5 hafta 5 günlük olan bebeğini düşürdüğünü belirterek aldığı darbeler sonucu bebeğini düşürmesine yol açan,kendisine bu şekilde işkence yapan İstanbul Emniyet Müdürlüğü görevlilerinden şikayetçi olduklarını belirtmesi üzerine yapılan soruşturma sonucunda;

Müşteki Ezgi ÖZEN'in olaydan hemen sonra aynı gün Taksim Eğitim ve Araştırma Hastanesinden alınan doktor raporunda gebe olduğu belirtilen mağdurda darp cebir izinin bulunmadığının tespit edildiği,ölü gebeliği sonlandırmanın travmaya bağlı olarak meydana gelip gelmediğinin ve müştekinin kürtaj sonucu bebeğini kaybetmesi ile var olduğu iddia edilen darp eylemi arasında illiyet bağının olup olmadığının tespiti için görüş istenen İstanbul Adli Tıp Kurumu 6.Adli Tıp İhtisas Kurulunun 25.07.2012 tarihli raporunda 'iddia edilen travma ile düşük arasında illiyet bağı kurulmasının tıbben mümkün olmadığı' belirtilmesi ve İstanbul Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı Başkanlığının 23.05.2012 tarihli raporunda ise '...mağdurun maruz kaldığı travmanın erken gebelik kaybına ,çocuğun düşmesine yol açtığı' belirtilmesi üzerine,iki rapor arasında meydana gelen çelişkinin giderilmesi amacıyla görüş sorulan İstanbul Adli Tıp Kurumu Genel Kurulunun 20.03.2014 tarihli raporu ile '...mevcut bulgularla gebeliğin kendinden kaynaklanan bir nedene bağlı olarak bozulmuş olduğu ve B-HCG değerlerindeki düşüşün bunun sonucu olduğu,dolayısıyla olay öncesi gebeliğin sağlıklı olduğuna dair herhangi bir tıbbi belgenin olmadığı ve başvuru sonrası yapılan iki muayenede bozulmuş ve ölü gebeliğin tespit edilmiş olması ve patolojik incelemede nekrotik materyalin görülmüş olması hususları birlikte değerlendirildiğinde,iddia edilen travma ile söz konusu düşük arasında illiyet bağı kurulmasının tıbben mümkün görülmediğinin OYBİRLİĞİ ile müatalaa ' olunduğunun tespit edildiği, dolayısıyla bilirkişi raporu nedeniyle müştekinin çocuğunu düşürmesinin söz konusu olayla bir ilgisinin bulunmadığı, atılı suçun unsurlarının oluşmadığı ve İstanbul Emniyet Müdürlüğü görevlileri olan şüphelilerin isnat edilen suçları işlemedikleri soruşturma evrakı kapsamından anlaşılmakla;

Şüpheliler hakkında atılı suçtan dolayı belirtilen nedenlerle KOVUŞTURMAYA YER OLMADIĞINA,

..."

24. Başvurucu, söz konusu kovuşturmasızlık kararına itiraz etmiştir. İtirazı inceleyen İstanbul 1. Sulh Ceza Hâkimliği 26/11/2014 tarihli kararıyla itirazı reddetmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"İncelenen soruşturma dosyası kapsamına göre, İstanbul C.Başsavcılığının 18/06/2014 gün ve 2014/85013 soruşturma 2014/45453 karar sayılı kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda belirtilen gerekçe ve incelenen dosya içeriğine göre müşteki Ezgi Özen vekili Av.Gülizar Tuncer'in yerinde görülmeyen itirazının REDDİNE,

..."

25. Anılan ret kararı başvuruca 23/6/2015 tarihinde tebliğ edilmiştir.

26. Başvurucu 20/7/2015 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

27. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Kasten yaralama" kenar başlıklı 86. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması halinde, mağdurun şikayeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

(3) Kasten yaralama suçunun;

...

d) Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

...

işlenmesi halinde şikayet aranmaksızın, verilecek ceza yarı oranında artırılır."

28. 5237 sayılı Kanun'un "Neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama" kenar başlıklı 87. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(2) Kasten yaralama fiili, mağdurun;

...

e) Gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun düşmesine,

Neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, iki kat artırılır. Ancak, verilecek ceza, birinci fıkraya giren hallerde beş yıldan, üçüncü fıkraya giren hallerde sekiz yıldan az olamaz."

29. 5237 sayılı Kanun'un "Zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılması" kenar başlıklı 256. maddesi şöyledir:

"(1) Zor kullanma yetkisine sahip kamu görevlisinin, görevini yaptığı sırada, kişilere karşı görevinin gerektirdiği ölçünün dışında kuvvet kullanması halinde, kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır."

30. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Bir suçun işlendiğini öğrenen Cumhuriyet savcısının görevi" kenar başlıklı 160. maddesi şöyledir:

"(1) Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar.

(2) Cumhuriyet savcısı, maddi gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, emrindeki adli kolluk görevlileri marifetiyle, şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür."

31. 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun olay tarihinde yürürlükte bulunan 22. maddesi şöyledir:

"Genel yollar ile parklarda, mabetlerde, kamu hizmeti görülen bina ve tesislerde ve bunların eklentilerinde ve Türkiye Büyük Millet Meclisine bir kilometre uzaklıktaki alan içinde toplantı yapılamaz ve şehirlerarası karayollarında gösteri yürüyüşleri düzenlenemez.

Genel meydanlardaki toplantılarda, halkın ve ulaşım araçlarının gelip geçmesini sağlamak üzere valilik ve kaymakamlıklarca yapılacak düzenlemelere uyulması zorunludur."

B. Uluslararası Hukuk

32. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "İşkence yasağı" kenar başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muamelelere tabi tutulamaz."

33. 18/6/2003 tarihli ve 25142 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 16/12/1966 tarihli Birleşmiş Milletler (BM) Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 7. maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle, hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

34. Mahkemenin 8/5/2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

35. Başvurucu; katılmış olduğu barışçıl toplantı akabinde yapılan yürüyüşe kolluk görevlilerinin orantısız şekilde müdahale ettiğini, müdahale sırasında bir polis memurunun kendisini yakalayarak copla vurduğunu, daha sonra birkaç polis memurunun daha kendisine tekme attığını, kaçmaya çalışırken sırtına tekme atılması sonucu yere düşerek yaralandığını ve bu nedenle çocuk düşürdüğünü iddia etmektedir. Başvurucu tedavi amacıyla gittiği Hastanenin girişinde, kanaması olmasına rağmen yine polis memurlarınca uzun süre bekletildiğinden de yakınmaktadır. Başvurucu, bu olay nedeniyle yürütülen ceza soruşturmasının sürüncemede bırakıldığını, olay yerinde birçok kişi bulunmasına rağmen kimsenin tanıklığına başvurulmadığını, olay anına ilişkin kamera kayıtlarının incelenmediğini de ileri sürmekte; ayrıca olay nedeniyle yaralandığını ispat eden sağlık raporlarına rağmen gerçeği yansıtmayan ATK raporlarına dayanılarak kovuşturmasızlık kararı verildiğini

belirtmektedir. Başvurucu ceza soruşturmasının gereği gibi yürütülmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkı ile etkili başvuru hakkının, kolluk görevlilerinin müdahalesi sonucu yaralanması nedeniyle de yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

2. Değerlendirme

36. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun kolluk görevlilerinin orantısız müdahalesi sonucunda yaralanması ve akabinde çocuk düşürmesi iddiasının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı çerçevesinde incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Başvurucunun soruşturmanın gereği gibi yürütülmediği iddiası ise kötü muamele yasağının usul boyutu kapsamında kalmakta olduğundan adil yargılanma hakkı ve etkili başvuru hakkından ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek duyulmamıştır.

37. İşkence ve kötü muamele yasağına ilişkin şikâyetlerin devletin negatif ve pozitif yükümlülükleri dikkate alınarak maddi ve usul boyutları bakımından ayrı ayrı incelenmesi gerekmektedir. Devletin negatif yükümlülüğü bireyleri işkence, insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleyle ya da cezaya tabi tutmama sorumluluğunu içerirken devletin pozitif yükümlülüğü hem bireyleri bu tür muamelelerden korumayı (önleyici yükümlülük) hem de etkili bir soruşturma yoluyla sorumluların tespitini ve cezalandırılmasını (soruşturma yükümlülüğü) içermektedir. İşkence ve kötü muamele yasağının maddi boyutu, negatif yükümlülük ile önleyici yükümlülüğü kapsamakta; pozitif yükümlülüğün alanında kalan soruşturma yükümlülüğü ise usul boyutunu oluşturmaktadır (benzer yöndeki inceleme usulünü içeren kararlar için bkz. *Cezmi Demir ve diğerleri*, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 75; *Mehmet Şah Araş ve diğerleri*, B. No: 2014/798, 28/9/2016, § 64; *Mustafa Rollas*, B. No: 2014/7703, 2/2/2017, § 49).

38. Somut olayda başvuru, yaralanması ve çocuk düşürmesiyle sonuçlanan olayın etkili bir şekilde soruşturulmadığının yanı sıra söz konusu yaralanmaya ve çocuk düşürmesine neden olan eylemin bir devlet görevlisi tarafından gerçekleştirildiğini, başka bir deyişle devletin maddi yükümlülüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüş ise de başvuru formu ve ekleri ile soruşturmadaki deliller söz konusu iddiayı bu aşamada incelemeye imkân vermemektedir. Bu nedenle somut olaya ilişkin değerlendirme, başvuruya konu olayın kendine özgü koşulları dikkate alınarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında, sadece devletin pozitif yükümlülüğüne bağlı olarak ve etkili soruşturma yükümlülüğü bakımından yapılmıştır.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

39. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

40. Devletin kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüğünün bir de usul boyutu bulunmaktadır. Bu usul yükümlülüğü çerçevesinde devlet; her türlü fiziksel ve ruhsal saldırı olayının sorumlularının belirlenmesini, gerekiyorsa

cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmî bir soruşturma yürütmek durumundadır. Bu tarz bir soruşturmanın temel amacı, söz konusu saldırıları önleyen hukukun etkin bir şekilde uygulanmasını güvenceye almak, kamu görevlilerinin ya da kurumlarının karıştığı olaylarda bunların sorumlulukları altında meydana gelen olaylar için hesap vermelerini sağlamaktır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 110).

41. Buna göre bireyin bir devlet görevlisi tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması hâlinde Anayasa'nın 17. maddesi "*Devletin temel amaç ve görevleri*" kenar başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında etkili resmî bir soruşturmanın yapılmasını gerektirmektedir. Bu soruşturma, sorumluların belirlenmesini ve cezalandırılmasını sağlamaya elverişli olmalıdır. Bu mümkün olmazsa madde, sahip olduğu öneme rağmen pratikte etkisiz hâle gelecek ve bazı hâllerde devlet görevlilerinin fiili dokunulmazlıktan yararlanarak kontrolleri altında bulunan kişilerin haklarını istismar etmeleri mümkün olacaktır (*Tahir Canan*, § 25).

42. Yürütülen ceza soruşturmalarının amacı, kişinin maddi ve manevi varlığını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve sorumluların ölüm ya da yaralama olayına ilişkin hesap vermelerini sağlamaktır. Bu bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Diğer taraftan burada yer verilen değerlendirmeler hiçbir şekilde Anayasa'nın 17. maddesinin başvurularda üçüncü tarafları adli bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı, tüm yargılamaları mahkûmiyetle ya da belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma ödevi yüklediği anlamına gelmemektedir (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 113).

43. Yürütülecek ceza soruşturmaları, sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verecek şekilde etkili ve yeterli olmalıdır. Soruşturmanın etkili ve yeterli olduğundan söz edilebilmesi için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek olayı aydınlatabilecek ve sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delilleri toplaması gerekir. Dolayısıyla kötü muamele iddialarının gerektirdiği soruşturma bağımsız bir şekilde, hızlı ve derinlikli yürütülmelidir. Diğer bir ifadeyle yetkililer, olay ve olguları ciddiyetle öğrenmeye çalışmalı; soruşturmayı sonlandırmak ya da kararlarını temellendirmek için çabuk ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır. Bu kapsamda yetkililer diğer deliller yanında görgü tanıklarının ifadeleri ile kriminalistik bilirkişi incelemeleri dâhil söz konusu olayla ilgili kanıtları toplamak için alabilecekleri bütün makul tedbirleri almalıdır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 114).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

44. Başvurucunun olaydan sonra Hastaneye başvurması üzerine hakkında adli rapor tanzim edildiği ve başvurucunun birkaç gün sonra Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunması üzerine de derhâl adli soruşturma başlatıldığı görülmektedir (bkz. § 13).

45. Cumhuriyet Başsavcılığınca yapılan soruşturmada başvurucunun müşteki sıfatıyla, avukatları huzurunda ayrıntılı ifadesinin alınarak şikâyetlerinin dinlendiği (bkz. § 14) anlaşılmaktadır. Cumhuriyet Başsavcılığı bunun dışında hızla toplaması gereken delillerden kamera kayıtlarını, şüpheli tespiti için gerekli olan olay yerinde görevli polis memur ve amirlerinin isim listeleri ile fotoğraflarını, ayrıca başvurucuya ait tedavi kayıtlarını birkaç gün içinde temin etmeye çalışmıştır (bkz. § 13). Cumhuriyet Başsavcılığı temin ettiği

kamera kayıtları üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırmıştır (bkz. § 17). Hastane Acil Servis girişini gösteren kamera kaydına ilişkin bilirkişi raporuna göre başvuru, makul sayılabilecek birkaç dakika içinde Hastaneye muayene için girebilmiş; iddia ettiği gibi uzun bir süre kolluk görevlileri tarafından bekletilmemiştir.

46. Öte yandan UYAP kanalı ile yapılan inceleme neticesinde Cumhuriyet Başsavcılığınca olaya dair görgüye dayalı bilgisi olabilecek kişilerin tespiti ile bu kişilerin tanık sıfatıyla ifadelerinin alınması yoluna gidildiğine dair soruşturma dosyasında bir bilgi ya da belgeye ulaşılamamıştır. Ayrıca verilen kovuşturmasızlık kararında, kolluk personeline yürüyüşe yapılan müdahale anına ilişkin kamera kayıtlarına dair düzenlenen bilirkişi raporundaki hususlara da değinilmemiştir. Diğer bir ifadeyle incelenen kamera kayıtlarına göre başvurucuya karşı kolluk görevlilerince orantısız bir güç kullanımının söz konusu olup olmadığı yönünde bir tespit ya da değerlendirmeye de yer verilmediği görülmektedir (bkz. § 23).

47. Soruşturma kapsamında Cumhuriyet Başsavcılığınca kolluk görevlilerinin anılan yürüyüşe müdahalesi ile başvurunun çocuk düşürmesi arasında bir illiyet bağının olup olmadığı noktasında ATK'dan tıbbi rapor istenmiştir (bkz. § 21). Ayrıca başvurunun bulunduğu iki sağlık raporu da soruşturma dosyasına alınmıştır (bkz. §§ 19, 20). Üniversite Hastanesince düzenlenen, başvurunun bulunduğu sağlık raporu sonucundaki tıbbi kanaat ile ATK Kurulundan alınan rapor sonucundaki tıbbi kanaat arasında tamamen bir zıtlık olduğu için Cumhuriyet Başsavcılığı ATK Genel Kurulundan çelişkiyi giderecek bir sağlık raporu düzenlemesini istemiştir. Ancak söz konusu çelişkinin giderilmesi yönünde talep edilerek alınan ATK Genel Kurulu raporunda anılan çelişkinin giderilmediği, sadece alınan tüm sağlık raporlarının özetleri yapıldıktan sonra ATK Kurulu tarafından verilen rapor sonucunun tamamen aynısı bir sonuca varıldığı anlaşılmaktadır (bkz. § 22). Başka bir ifadeyle ATK Kurul raporu sonucunun neden tıbben doğru olduğu ve Üniversite Hastanesi rapor sonucunun neden tıbben yanlış olduğuna dair bir değerlendirme içermediği görülen ATK Genel Kurulu raporunun anılan çelişkiyi gidermekten uzak olduğu anlaşılmaktadır.

48. Benzer şekilde Cumhuriyet Başsavcılığının vermiş olduğu kovuşturmasızlık kararında ise ATK Kurulu ve Üniversite Hastanesinden alınan raporlar ve aralarındaki çelişkiden bahsedildikten sonra ATK Genel Kurulu raporunda varılan tıbbi sonuca göre suçun unsurlarının oluşmadığından bahisle kovuşturmasızlık kararı verildiği anlaşılmaktadır. Cumhuriyet Başsavcılığınca verilen kovuşturmasızlık kararında, tıbbi kanaat açısından raporlar arasındaki çelişkinin nasıl giderildiğine ya da bir raporun diğer rapora neden daha üstün tutulduğuna ilişkin bir açıklığın da olmadığı görülmektedir.

49. Dolayısıyla Cumhuriyet Başsavcılığınca başvurunun şikâyetine konu edilen olayın gerçekleşme koşullarının ortaya çıkarılması için tanık ifadelerine başvurulmaması, bilirkişi incelemesi yaptırılan kamera kayıtlarına ilişkin bir tespit ya da değerlendirmeye karar gerekçesinde yer verilmemesi ve daha da önemlisi maddi gerçeğin ortaya çıkarılması için kilit role sahip olan sağlık raporları arasındaki çelişkinin giderilmemiş olması hususları bir bütün olarak gözetildiğinde soruşturmanın tam ve etkin şekilde yürütülmesi noktasında gereken özenin gösterildiği söylenemeyecektir.

50. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutuyla ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

51. Başvurucu, katılmış olduğu bir toplantı akabinde gerçekleştirilen barışçıl yürüyüşün kolluk görevlilerince orantısız güç kullanılarak dağıtılması nedeniyle Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

2. Değerlendirme

52. Anayasa'nın 34. maddesi şöyledir:

"Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırsız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir."

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

53. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

54. Anayasa Mahkemesi *Ali Rıza Özer ve diğerleri* ([GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, § 62) ve *Onur Cingil* (B. No: 2013/7836, 16/4/2015, § 62) başvurularına dair kararlarında, kolluk kuvvetinin orantısız güç kullanarak bir toplantıya veya gösteri yürüyüşüne müdahalede bulunması nedeniyle hem kötü muamele yasağının hem de toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddialarını içeren başvuruları nasıl inceleyeceğini belirtmiştir. Anılan kararlarda kolluk kuvvetinin kötü muamelesine maruz kaldığı şikâyeti sonrası adli makamlarca yürütülen ceza yargılaması süreci ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlaline ilişkin iddianın bir bütün hâlinde incelenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

55. Cumhuriyet Başsavcılığınca yapılan soruşturmada ve verilen kovuşturmasızlık kararında başvurunun iddia ettiği toplantıya katıldığına ve toplantıya kolluk görevlilerince müdahale edildiğine dair bir kabulün var olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına kamusal bir müdahalenin olduğu açıktır. Müdahalenin kamu düzenin korunması genel amacına dayandığı da gözlemlenebilmektedir. Ayrıca müdahalenin 2911 sayılı Kanun (bkz. § 31) uyarınca gerçekleştirildiği yani kanuni dayanaktan yoksun olmadığı da söylenebilir.

56. Öte yandan başvurucuya ait ifade zaptında başvurunun vekillerinin olay nedeni ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının da ihlal edildiği yönünde ileri sürdükleri bir şikâyetin var olduğu da görülmektedir (bkz. § 15). Ancak Cumhuriyet Başsavcılığınca verilen kovuşturmasızlık kararında, şikâyetle konu edilen toplantı ve akabinde yapılan yürüyüşe ilişkin iddia edilen orantısız kamu müdahalesi hakkında herhangi bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmaktadır. Oysa söz konusu toplantı ve yürüyüşün gerçekleşme şartları, yürüyüşe kolluk kuvvetince yapılan müdahalenin gerekli olup olmadığı, gerekli ise orantılı bir şekilde müdahale edilip edilmediği konularında yapılacak yargısal bir değerlendirme başvurunun yaralanması olayı ile de ilgili ve iç içedir. Dolayısıyla başvurunun toplantı ve gösteri yürüyüşleri düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasını şikâyetleri arasında saymasına ve bu iddianın yaralanma şikâyeti ile bağlantılı olmasına rağmen Cumhuriyet Başsavcılığınca varılan nihai yargısal karar gerekçesinde bu hususa yer verilmemesi anılan temel hakkın korunması yönünde gerekli özenin gösterilmediğini ortaya koymaktadır.

57. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

58. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı ile (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

59. Başvurucu, yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi ile miktar belirtmeksizin maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

60. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında, ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı belirlenmesi hususunda genel ilkeler belirlenmiştir.

61. *Mehmet Doğan* kararında özetle uygun giderim yolunun belirlenebilmesi açısından öncelikle ihlalin kaynağının belirlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Buna göre ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı durumlarda 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca kural olarak ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmedilir (*Mehmet Doğan*, §§ 57, 58).

62. Anayasa Mahkemesinin tespit edilen ihlalin giderilmesi amacıyla yeniden yargılama yapılmasına hükmettiği hâllerde ilgili usul kanunlarında düzenlenen yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak yargılamanın yenilenmesi sebebinin varlığının kabulü ve önceki kararın kaldırılması hususunda derece mahkemesinin herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Zira ihlal kararı verilen hâllerde yargılamanın yenilenmesinin gerekliliği hususundaki takdir derece mahkemelerine değil ihlalin varlığını tespit eden Anayasa Mahkemesine bırakılmıştır. Derece mahkemesi Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirttiği doğrultuda ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yapmakla yükümlüdür (*Mehmet Doğan*, § 59).

63. Başvuruda, Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen kötü muamele yasağının usul boyutu itibarıyla ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla somut başvuruda ihlalin yargısal bir karara varmak için gerekli olan deliller (özellikle çelişkiyi giderecek bir sağlık raporu) toplanmadan Cumhuriyet Başsavcılığınca verilen kovuşturmayaya yer olmadığına dair karardan kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

64. Bu durumda kötü muamele yasağı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden etkin bir adli soruşturma yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Buna göre yapılacak yeniden soruşturma ise 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda Cumhuriyet Başsavcılığınca yapılması gereken iş, öncelikle ihlale yol açan kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararın ortadan kaldırılması ve nihayet ihlal sonucuna uygun şekilde çelişkileri tam olarak gideren bir tıbbi bilirkişi raporu alındıktan sonra yeniden bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden soruşturma yapılmak üzere İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına (soruşturma No: 2010/85013) gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

65. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

66. Kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiği sonucuna varılmış olması nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 17.500 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

67. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 226,90 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.701,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutu itibarıyla İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağına ilişkin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 17.500 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE

E. 226,90 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.701,90 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin İstanbul Adli Tıp Genel Kuruluna GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/5/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ